

Genius loci sau cultura si personalitate

Ioan DĂNILĂ
University of Bacau, Bacau, ROMANIA

Keywords: *personality, culture, Romanian literature, local versus national.*

Abstract: This paper deals with recent topics within the context of globalization and within that of the new position that Romania has been since 2007. "The concert" of European nations implies neither uniformization, nor any authority exercised by one or another community. The right to making oneself known means to respect, first of all, the spiritual identity of a nation. This implies a process of identifying, assuming and displaying some national, regional and local values which are to be judged according to their contribution to the defining of Romanian personality, in our case.

We want to emphasize the necessity of revealing the local contributions to the shaping of national identity, our focus being the reality of the region of Bacău.

Preliminarii

Când în 1941 G. Călinescu își finaliza „Istoria...”, devenită punct de referință obligatorie pentru cercetătorii culturii naționale, a simțit nevoia de a trasa o „hartă a poporului român”¹ într-un moment de cumpănă pentru țara sa, dar de fapt pentru întreaga omenire. Cu un entuziasm abia stăpânit, istoricul literar consideră că nu este exagerat sensul epitetului „strălucită” pentru a defini literatura română și că mefiența² trebuie înlăturată cu totul. Suportul afirmațiilor îl constituia chiar cartea care tocmai se încheiase, iar mobilul exuberanței este nu elogiul travaliului la care s-a supus de bunăvoie, ci satisfacția de a identifica în spațiul românesc valori compatibile în bună parte cu cele din peisajul european. În acest context apare cel puțin bizară eliminarea datei de „24 Ianuarie 1941”, înscrisă de Călinescu la finalul prefeței. (Ediția din 1982, îngrijită de Al. Piru, probabil la sugestia oficialităților vremii, suprimă cifrele care ar evoca momentul Unirii din 1859.) Este drept că înflăcărarea autorului de a considera că „pe teritoriul României Mari, una și indivizibilă”³, se produce artă de calitate era suficientă în ambianța semnalelor cu trimitere spre hotarele istorice, dar nu data era îndrăzneată, ci enunțul din finalul prefeței: „Eminescu în Bucovina, Hasdeu în Basarabia, Bolintineanu în Macedonia, Slavici la granița de vest”⁴, Coșbuc și Rebreanu în preajma Năsăudului, Maiorescu și Goga pe lângă Oltul

¹ G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, București, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1941, p. 9.

² Termen vehiculat în special de G. Călinescu, odată cu descoperirea în arhivele din străinătate a dovezilor că poporul român este unul înzestrat cu geniul creativității.

³ *Ibidem*.

⁴ În ediția din 1941, „Vest”. Nu e singura corectură de ortografie și punctuație operată de Al. Piru.

ardelean sînt eternii noștri păzitori ai solului veșnic⁵. Nu era o exaltare gratuită, ci consecința efortului benedictin care a dat o „carte nepărtinitoare”⁶, unică în peisajul culturii române. Vorbele lui Miron Costin „Nasc și în Moldova oamenii!”, scrise cu majuscule în final, nu-l acuză pe G. Călinescu de provincialism, ci, paradoxal, extinde pecetea creației naționale către orice punct al spațiului românesc.

1. Personalitatea - un concept deschis

Nu este prima oară când lucrările lexicografice de interes larg sunt în dezacord cu conținutul unor noțiuni extrem de mobile. Termenul „personalitate”, de exemplu, a depășit de mult limitele impuse de disciplina care l-a consacrat - psihologia -, pentru a acoperi realități noi, în relație continuă cu sensul fundamental. Pentru prima accepție, potrivit celui mai popular dicționar, personalitatea este definită drept „ceea ce este propriu, caracteristic fiecărei *persoane* (subl. ns.) și o distinge ca individualitate conștientă și liberă”⁷. Celelalte trei grupe de definiții se raportează tot la persoană sau cel mult la personaj. Nici dicționarele de neologisme nu extind prea mult câmpul semantic; la „ceea ce caracterizează o persoană, deosebind-o de oricare alta”⁸ se adaugă „individul uman considerat sub raportul dezvoltării depline și al valorificării sociale a însușirilor persoanei”⁹, adică o informație mai apropiată de sensul dat de psihologie, dar incapabilă de a motiva utilizarea mai largă a lexemului. „Noul dicționar universal al limbii române”¹⁰, printre ultimele apărute la noi, acordă dreptul la extensie semantică termenului în discuție, fără a depăși sfera livrescă, abstractă: „caracterul a ceea ce este unic, original; individualitate, unicitate, originalitate”¹¹. Ca exemplu este reprodus un citat din opera lui G.Călinescu: „Personalitatea scrierii stă în tonul religios inspirat”¹². Este limpede că lexicografii nu au consultat publicațiile din ultima perioadă și nici nu au consemnat ocurențele unei sintagme, de tipul „personalitatea locului”, frecvente în mass-media. Astfel evaluate sensurile, se ajunge fie la direcționarea exclusivă spre individualitățile dintr-un domeniu sau altul, fie la restrângerea semantică în perimetrul științelor educației. De exemplu, o apariție recentă la editura de profil disociază personalitatea elevului, dată de temperament, aptitudini, caracter și creativitate, de personalitatea profesorului, însumând aptitudini și competențe didactice ale profesiei¹³. Lucrări anterioare anului 1989 fixau trei structuri fundamentale ale sintezei personalității, aflate în interacțiune: temperamentul, aptitudinile și, respectiv, caracterul¹⁴, iar unele dicționare de specialitate mai noi nici nu înregistrează termenul¹⁵. Îl intuim, eventual, în

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem.

⁷ Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, *Dicționarul explicativ al limbii române* (DEX), Ediția a II-a, București, Editura „Univers enciclopedic”, 1996, s.v.

⁸ Florin Marcu, *Noul dicționar de neologisme*, București, Editura Academiei Române, 1997, s.v.

⁹ Ibidem.

¹⁰ Ioan Oprea, Carmen-Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu, *Noul dicționar universal al limbii române*, București – Chișinău, Editura „Litera internațional”, 2006, s.v.

¹¹ Ioan Oprea, Carmen-Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu, *Noul dicționar universal al limbii române*, București – Chișinău, Editura „Litera internațional”, 2006, s.v.

¹² Ibidem.

¹³ Ibidem.

¹⁴ *Apud* Sorin Cristea (coord.), *Curriculum pedagogic*, I, București, Editura Didactică și Pedagogică – R.A., 2006, cap. XVIII. Conform specialiștilor, aptitudinea pedagogică include măiestria didactică (arta de a preda) și, respectiv, elemente din personalitatea profesorului (capacitate organizatorică, stăpânire de sine, curiozitate științifică). Tipologia personalității poporului ar presupune, în consecință, patru categorii: 1.excelent didactic – excelent educațional; 2.excelent didactic – deficitar educațional; 3. deficitar didactic – excelent educațional și, respectiv, 4. deficitar didactic – deficitar educațional.

¹⁵ Ministerul Educației și Învățământului, Institutul de Cercetări Pedagogice și Psihologice, *Dicționar de pedagogie*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1979, s.v. *personalitate*.

accepția „pedagogiei personaliste“, concept avansat în 1936 de E. Mounier, promovând ideea că „scopul educației este persoana liberă și creatoare“¹⁶.

2. Literatura română și personalitatea ei

Că sensul lexemului „personalitate“ a fost extins la nivelul oricărui areal în general marcat „+ uman“ este o realitate desprinsă atât din lucrările teoretice tipărite în ultima vreme, cât și din producțiile mass-media. Cel mai relevant caz îl constituie apariția, în 1973, a lucrării academicianului Constantin Ciopraga, „Personalitatea literaturii române“¹⁷, la Editura „Junimea“ din Iași, „o încercare de sinteză“ care „angajează puterea de concentrare pentru a detașa liniile de forță ale unei evoluții particulare“¹⁸. Tratatul de peste 350 de pagini a fost apreciat pentru că a reușit „delimitarea originalității creației literare românești, a vârfurilor ei, printr-o vastă serie de aprecieri și diferențieri de valori estetice, privite adesea din perspectivă europeană“¹⁹. Întrebat, în 1981, cât de cunoscută este totuși literatura română în străinătate, C. Ciopraga constata cu mâhnire că „opere redactate în limbi așa-zise <<neuniversale>> - daneză, suedeză, norvegiană -, provenind de la popoare nu mai numeroase decât noi, au devenit bunuri culturale universale, dovadă că răspândirea (condiționată desigur de calitate) ține de împrejurări faste. Pentru noi, împrejurările au fost multă vreme nefaste“²⁰. Reprezentând România la cel de-al XI-lea Colocviu al Asociației Internaționale a Criticilor Literari (1983, Praga), C. Ciopraga nu s-a sfiit să afirme că noi, românii, avem prin traduceri operele esențiale din literaturile lumii, dar că prelucrăm viața și universul prin prisma creației marilor scriitori autohtoni: Eminescu, Caragiale, Sadoveanu, Blaga, Arghezi și alții²¹. De altfel, „liniile sugerate de *Personalitatea...*, în capitolele corespunzătoare, sunt dezvoltate în monografiile dedicate operei eminesciene și sadoveniene“²², iar ca repere ale individualității literaturii române sunt, în ordine, „Miorița“, Dosoftei, Cantemir, Eminescu, Caragiale, Creangă, pentru literatura populară, veche, iluministă și clasică. Din literatura interbelică C. Ciopraga selectează pe Sadoveanu, Rebreanu, Călinescu, Camil Petrescu și Hortensia Papadat-Bengescu, iar dintre poeți, pe Arghezi, Blaga, Barbu și Bacovia. Urmează scriitorii avangardiști, Urmuz și Vintilă Horia, serie încheiată cu Marin Preda și Nichita Stănescu.

Sintagma din titlul cărții lui C. Ciopraga pare inspirată dintr-un studiu asupra particularităților Franței, în ansamblul comunităților europene. Această țară „n-a produs nici un Dante, nici un Shakespeare, nici un Cervantes, nici un Goethe“; „posedă în schimb o literatură dotată, în ansamblul ei, cu o incomparabilă personalitate“²³. Afirmția aparține lui Ernst-Robert Curtius și a fost făcută publică în 1932. În acest cadru, personalitatea, la modul general, devine

¹⁶ Vezi Mircea Ștefan, *Lexicon pedagogic*, București, Editura „Aramis“, Col. „Educația XXI“ (coord., prof. univ. dr. Ioan Cerghit), 2006, care trece de la „Personalism energetic“ la „Personalism pedagogic“ și de aici la „Personalized System of Instruction“.

¹⁷ Ibidem, s.v. Pedagogie personalistă.

¹⁸ Constantin Ciopraga, *Personalitatea literaturii române*, Iași, Editura „Junimea“, 1973 (versiuni în limbile franceză și engleză în 1975, respectiv 1981). Ediția a doua, revăzută și adăugită, va apărea la Editura „Institutul European“, tot din Iași, în 1997.

¹⁹ Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu (coordonatori), *Dicționarul scriitorilor români (A-C)*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1995, s.v.

²⁰ I.D. Lăudat, *Constantin Ciopraga*, în *Buletinul Societății de Științe Filologice din R.S.R.*, 1986, p. 80.

²¹ Constantin Ciopraga, *Călătorește în fiecare zi, de-acasă până la Universitate, prin șapte veacuri de istorie*, interviu de Petrache Dima, în „Revista noastră“ (Focșani), nr. 76-78/ 1981, pp. 1381 – 1382.

²² Cf. Constantin Ciopraga, *Modalități de lectură* și interviu de Ioan Dănilă, difuzat de Radio Craiova, în cadrul emisiunii „Univers sonor duminical“ din 4 martie 1984. În preambulul aceluiași dialog, am discutat cu C. Ciopraga despre personalitatea literaturii, plecând de la afirmația lui Nichita Stănescu: „Personalitatea poeziei cuiva nu e în starea de spirit a autorului și nici în textul poemului, ci în sutele și miile de cititori care refac pe sine a lor sinea impersonală a stării de grație“. Aceasta, în ciuda faptului că mării creatori de literatură îi evaluează diferit pe cititori: „Nu scriu decât pentru o sută de persoane“ (Stendhal) și „Nu mă interesează să scriu pentru mai puțin de o sută de mii de oameni“ (Tolstoi).

²³ Academia Română, *Dicționarul general al literaturii române (C-D)*, București, Editura „Univers enciclopedic“, 2004, s.v.

„un mod de convergență”²⁴ între constante și variabile, între ceea ce este stabil și ceea ce se manifestă în dinamică, mai precis între vechi și nou, între imuabil și evanescent. Există în subconștientul oricărui creator de literatură o nevăzută comandă a straturilor de adâncime istorică, în care se coagulează liniile de specificitate spirituală ale neamului, structura evenimentială a datului național, proiecțiile ca idealuri – împlinite, dar mai ales neîmplinite – conturate de generațiile apuse, izbânzile sau eșecurile acestora. Câtă vreme scriitorii au arătat dintotdeauna receptivitate față de momente de istorie străbătute, transfigurate artistic în operă, se creează ceea ce sociologii numesc „conștiința de sine”. Scrieri precum „Delirul” sau „Cel mai iubit dintre pământeni”, de Marin Preda, au devenit emblematice pentru artistul-conștiință, ulcerat de vicisitudinile vieții și determinat să dea glas neliniștilor individuale, expresie a neliniștilor colective.

Dar nu numai literatura prefigurează o intercondiționare existență-individ-conștiință socială, ci și experiența pedagogică, pe care sociologii culturii o așază printre valorile colective de cea mai aleasă speță. Din tradiția educației „putem afla și ce anume a constituit obiectivul cultural pe viitor al fiecărei generații, cum a fost acesta fixat, respectiv identificat - conștient sau instinctiv -, ca o consecință a situației istorice”²⁵.

3. Local – regional – național

Asistăm în ultima vreme la o dinamică terminologică fără precedent, dată nu atât de invazia anglicismelor, cât de investirea ori reinvestirea semantică a unor lexeme, pe de o parte, și de propagarea pe scară largă a unor termeni utilizați cu discreție - chiar timiditate - în urmă cu aproape două decenii. „Globalizare” și „regionalizare”, „europenizare” și „localism creator” sunt două posibile perechi terminologice care depun mărturie privind tendințele centrifuge ori centripete ale creației umane în general. Din păcate, fiecare dintre cuplurile de mai înainte a fost tratat cu considerație, dar și persiflant, în funcție de structura mentalitară, de dinamica raporturilor politice, de proiecția idealurilor individuale etc. Cert este că avem de a face cu logica relației parte-întreg și că desconsiderarea unuia dintre termenii invocați - *național* - este nemotivată, câtă vreme acesta nu implică ideea de claustrare, de suficiență ori chiar de aroganță, ci exprimă realitatea conform căreia europenizarea obligă la dialogul unor culturi bine structurate și conturate. Or o stabilitate a unei culturi nu poate fi asigurată fără o stabilitate a conținutului fiecărui segment al întregului. Inventarierea și legitimarea valorilor la nivel local devin obligații pentru responsabilii zonelor respective. A fi naționali cu fața spre universalitate - idealul culturii interbelice - presupune clădirea temeinică a unor valori apte să se înscrie în registrul bunurilor publice. Cu alte cuvinte, prima recunoaștere a strălucirii - evident, în tonuri și intensități diferite - unei creații spirituale va veni din zona responsabililor locali, îndrituiți să însumeze și să catalogheze valorile respective. Abia apoi este nevoie de difuzarea acestora prin intermediul lectoratelor din străinătate, al institutelor - tot mai multe în ultima vreme -, al traducătorilor. Numai astfel s-„ar putea crea o *imagine*, alta decât cea lacunară și superficială de acum, despre cultura națională românească, despre exponenții cei mai reprezentativi ai *întâlnirii identității* noastre cu orizontul spiritului *european*”²⁶.

4. *Genius loci* - o sintagmă vie

Primul termen al sintagmei are o biografie edificatoare pentru a susține subiectul propus prin lucrarea de față. Latinescul *genius*, -ii, derivat al lui *geni*, -ere, -ui, -itum „a se naște”, desemnează „spiritul divin particular fiecărui om, care-l însoțește în tot ce trăiește de la naștere

²⁴ Ernst-Robert Curtius, *Essai sur la France*, Traduit de l'allemand par J.Benoist-Méchin, Grasset, 1932, p. 189, apud C.Ciopraga, „Personalitatea...”, *op.cit.*, p. 5.

²⁵ Titlul studiului introductiv al sintezei lui C.Ciopraga, „Personalitatea literaturii române”.

²⁶ Benkö Samu, *Permanență și devenire*, București, Editura „Kriterion”, 1984, p. 10.

până la moarte, împărtășindu-i destinul²⁷. Dicționarele latinești adaugă aceste precizări semantice sau perifrastice: „geniul“ era „spiritul unui loc“²⁸, ba chiar „lucru, acțiuni, divinități văzute ca forță de influențare“²⁹. Mai mult decât atât, „geniul unei divinități mijlocește legătura dintre om și zeu: *genium dicebant antiqui naturalem deum unius cuiusque loci vel rei vel hominis* (Servius, comentator al lui Vergilius) „cei vechi numeau <<geniu>> divinitatea proprie naturii fiecărui loc, lucru sau om“³⁰. Același Vergilius propune sintagma în discuție: *genium loci precatur* „roagă geniul locului“³¹.

Prin extensie, este de admis sintagma „personalitatea locului“, pentru care există deja, în august 2007, 30 de ocurențe înregistrate pe internet³². De la extrase culturale („E destul de greu să determini personalitatea locului“ sau „Anul în care a fost construită casa dv. e o afirmație esențială, ce determină personalitatea locului în care trăiți“) la cele publicistice în general („Amintirile sale dau personalitate locului“, „Vitrăliul îmbogățește și definește personalitatea locului ce îl conține“ sau chiar „Patiseria preia din personalitatea locului“), sintagma/sintagmoidul se va impune curând, ca formă de dinamism al limbii, în relație cu o realitate care-și clamează dreptul la denominare.

5. Memoria culturală a locului

Din punctul de vedere al antropologiei culturale, toposul marcat spiritual devine matricea individului și a colectivității. Iradiind energie și informație deopotrivă, *genius loci* își impune caracteristicile și modelează conștiința umană. Cum se văd însă lucrurile din afară?

Am întreprins o anchetă culturală printre scriitori, critici și istorici literari, descendenți ai unor familii nobiliare, artiști plastici, diriguitori de instituții culturale etc. pentru a afla dacă Vasile Alecsandri, *genius loci* tutelar în Bacău, își merită un punct memorial, materializat într-o casă-muzeu care să-i poarte numele. Dintre răspunsurile primite le-am selectat pe cele care pot configura un demers în dinamică:

A. Partizani ai memoriei culturale

* „Orice oraș care are orgoliul bun de a conserva urma unor mari personalități, care și-au legat într-un moment sau altul destinul de el, face un gest nu numai legitim, ci cu totul și cu totul lăudabil.“ (Andrei Pleșu, estetician)

* „Chiar în formă de cimitir, muzeul cel mai banal eu îl prețuiesc cu un sentiment pătimăș, pentru că este memorie și pentru că oamenii care nu au memorie – cum am dovedit

²⁷ Nicolae Crețu, *Localismul creator – generator de valori naționale cu audiență universală*, în vol. „Limba și literatura română: regional - național - universal“ (Simpozion internațional Iași-Chișinău, 24-27 nov. 2005), Iași, Casa Editorială „Demiurg“, 2006, p. 27.

²⁸ Gheorghe Guțu, *Dicționar latin-român*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura „Humanitas“, 2003.

²⁹ Ibidem.

³⁰ Ibidem.

³¹ Ibidem. Sintagma *genius loci* nu apare în lucrări de informare cu privire la cuvintele și expresiile latinești (am consultat dicționare propuse de edituri ca „Humanitas“, „Demiurg“, „Scripta“, E.D.P.-R.A., „Elis“, ALL ș.a.). Este prezentă ca titlu de colecție editorială ori ca titlu de rubrică în unele publicații. Revista „Ateneu“ (Bacău) avea până de curând o rubrică inspirată din titlul volumului lui Octavian Voicu „Cartea locului“, îngrijită de Eugen Budău. Un mai vechi „Dicționar latin-român complet (pentru licee, seminarii și universități)“ explică „genius, -ii“ în registru narativ: „Era o ființă dumnezeiască, mai mare peste nașteri și veghia apoi asupra celui născut“. Sintagma este inclusă în „Dicționarul universal al limbii române“ din 2006, cu echivalentul românesc: „geniul locului“, fără exemplificări, așa cum cu un rând înainte s-a petrecut pentru sensul de „caracter propriu și distinctiv: *geniul propriu al limbii române* (T.Maiorescu)“. „Micul dicționar academic“ (București, Ed. „Univers enciclopedic“, 2002) tratează doar despre „geniu“, atestat pentru prima oară în 1878, la Nicolae Bălcescu, în „Istoria românilor sub Mihai Vodă Viteazul“. Reține atenția însă al patrulea sens consemnat de această lucrare lexicografică: „Dispoziție naturală proprie unui popor sau unui individ de a se dezvolta într-o direcție creatoare“, sinonim cu „fire“.

³² <http://www.google.ro>. Pentru „personalitate“ existau, la aceeași dată, 79.600 de ocurențe

de multe ori, din lipsă de educație – sunt niște oameni morți.“ (Horia Bernea, artist plastic, directorul Muzeului Țăranului Român)

* „Pentru România, mai ales pentru orașele extracarpătice, arhitectura vernaculară constituie în foarte multe părți o zonă foarte consistentă și interesantă. Când suportul ei, orașul, ca structură urbană, există, este obligat să o păstreze, să o analizeze, în vederea unei continuități în felul de a concepe orașele noastre.“ (Al. Beldiman, președintele Uniunii Arhitecților din România)

* „Un oraș este o educație implicită; or dacă ne-am naște în niște orașe în care istoria este marcată, am învăța de mici deprinderea simțului civic, ni s-ar inculca aproape de la sine aceasta, doar umblând pe stradă.“ (Bogdan Ghiu, poet și publicist)

* „Indiscutabil, Bacăul este legat de amintirea a doi mari poeți români: Alecsandri și Bacovia. În ceea ce mă privește, oricât de multe documente ar produce unii biografi, rămân la părerea că Vasile Alecsandri s-a născut în vara lui 1821 și la Bacău, cum însuși declară: <<Sunt născut în Bacău>>“. (Ion Rotaru, critic și istoric literar)

* V. Alecsandri și Al.I. Cuza „au rămas în conștiința posterității ca mari patrioți“, ca „modele de prietenie și colaborare pentru unirea țării“. (Mabel Silva D. Cuza, Spania)

B. Pentru o casă – muzeu „V. Alecsandri“

* „Un loc supraviețuiește prin chipul pe care îl dau numele adunate în perimetrul lui“. „Or Bacăul nu poate fi decât onorat de eventualitatea unei case memoriale închinată lui Alecsandri.“ (Andrei Pleșu)

* Întemeierea Casei-Muzeu „V. Alecsandri“ „mi se pare o idee extraordinară, pe care o salut fără nicio rezervă. Fiind o clădire veche, trebuie păstrată. Deși se pare că avem suficiente muzee, de fapt nu avem, când la noi s-a distrus cât s-a distrus, când la noi s-a terminat cu clase întregi, s-au distrus cutume, obiceiuri, orice formă de moștenire.“ (Horia Bernea)

* „Trebuie făcută o Casă Memorială <<Vasile Alecsandri>> (în Bacău și în Moldova se găsesc suficiente materiale de documentare pentru ca acest lucru să se realizeze).“ „Punerea ei într-o condiție de materie, mai întâi restaurată, și punerea ei ulterioară într-o condiție de funcționare, în sensul de a exista o viață a ei, care să o facă să trăiască, sunt obligatorii și urgente.“ (Al. Beldiman)

* „Inițiativa de a amenaja un muzeu închinat lui V. Alecsandri, ca o mică oază de memorie, era absolut necesară.“ „După mine, Alecsandri e asemenea lui Victor Hugo, adică un om care a trăit o viață lungă, a întemeiat genurile literare și s-a afirmat în toate...“ (B. Ghiu)

* „Cât mă privește, înclin să cred că e puțin probabilă, cam romantică, ipoteza susținută de George Călinescu cum că în momentul Eteriei, familia Alecsandri s-a retras la Târgu-Ocna. A pornit încet-încet cu căruțele, cu toată averea, cu angajații, cu bătrânul Alecsandri de la Mircești, să se adăpostească de furia etriștilor. Ei bine, chiar la Bacău, în mijlocul orașului, lui madam Alecsandri i-a sosit sorocul să-l nască pe <<bardul de la Mircești>>. [...] Așadar, Bacăul este dator în primul rând să onoreze cu ocazia nașterii sau a morții amintirea acestui mare poet...“ (Ion Rotaru)

* „Sigur că este nevoie [de o casă memorială pentru V. Alecsandri]. Al.I. Cuza s-a născut la Bârlad, dar încă nu se știe tot adevărul despre casa natală. Totuși bârlădenii îl omagiază permanent. Pentru V. Alecsandri, dv. ar trebui să faceți chiar mai mult.“ (Mabel Silva D. Cuza, Spania)

Bibliografie selectivă

- Călinescu, George. 1941. *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*. București: Fundația Regală pentru Literatură și Artă
- Ciopraga, Constantin. 1973. *Personalitatea literaturii române*. Iași: Editura „Junimea“
- Marcu, Florin. 1997. *Noul dicționar de neologisme*. București: Editura Academiei Române
- Oprea, Ioan, Pamfil, Carmen-Gabriela, Radu, Rodica, Zăstroiu, Victoria. 2006. *Noul dicționar universal al limbii române*. București – Chișinău: Editura „Litera internațional“
- Samu, Benkő. 1984. *Permanență și devenire*. București: Editura „Kriterion“